

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 2 30. årgang 2015

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 2 30. årgang 2015

Redaktion og layout:
Eva Holm-Nielsen

Tryk: Nofoprint, Helsingør

ISSN 0903-3505

Udkommer 3 gange årligt
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Inge Elsø eller indbetaling på
Danske Bank reg.nr. 9570 0007044607
Pris: 150 kr, 100 kr pensionister og studerende

www.hillerødlokalhistoriskeforening.dk

© Copyright

Hillerød Lokalhistoriske Forening

Indhold

FANDENS PORT 3
af *ASGER BERG*

GREVINDE DANNER OG HILLERØD 7
af *EVA HOLM-NIELSEN*

BOGNYT 18
af *ASGER BERG*

Forsiden: Frederiksborg Slot i 1850'erne med Livgarden til hest
og til fods(udsnit). Litografi af A. Kittendorff. Det Kongelige
Bibliotek

Hillerød Lokalhistoriske Forening støttes af:
Det Nationalhistoriske Museum Frederiksborg Slot - FOSS
- Hillerød Borgerstiftelse - Hillerød Industri- og Håndværker-
forening - Holte Vinlager, Hillerød - PriceWaterhouseCoopers,
Hillerød - Spar Nord, Hillerød - Ullerød SuperBrugs

BESTYRELSEN

Formand
Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
asger.berg@mail.dk

Næstformand og kasserer
Inge Elsø
Ørnevej 10
2970 Hørsholm
Tlf. 4586 6676
elsoe@email.dk

Sekretær
Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
evamahoni@gmail.com

Henrik Selsø Sørensen
Bondehavevej 11
2880 Bagsværd
Tlf.: 4498 9220
hselseo@gmail.com

Mona Petersen
Grønneager 21
3400 Hillerød
Tlf.: 4074 7357

Peter Schmaltz-Jørgensen
Helsingevej 37A
2830 Virum
Tlf. 4585 5957
schmaltz@webspeed.dk

LOKALHISTORISK ARKIV
Christiansgade 1
3400 Hillerød
Tlf. 7232 5884

Arkivet har åbent
Tirsdag 12.30-17
I. lørdag i måneden 10.30-14

FANDENS PORT

FANDENS PORT er titlen på et lille, ukendt skrift fra Hillerød. På titelbladet er det forsynet med undertitlen "Et Sagn fra Hillerød, i to Sange". Endvidere gengives et satyrhovede, der ikke bare er forsynet med Dionysos' drikkehorn, dobbeltfløjte og efeuranke om panden, men også med små djævelske horn i panden. Nederst på titelbladet står der: (Skrevet i Efteraaret 1832).

Dette tryk, der er på 18 sider i kvartformat, er ukendt for Det Kongelige Bibliotek og for Dansk Folkemindesamling. Trykkested, -år og forfatter står ikke nævnt, men under teksten har forfatteren på sidste side underskrevet sig med mærket: J – n. Selv om sagnet, der er udformet i rimede vers, er skrevet i 1832, kan det sagtens være trykt 20-30 år senere.

SAGNET

Hvad handler sagnet da om? Jo, kort sagt om – da Fanden var løs i Hillerød! I indledningen fremmanes først en stemning omkring det stolte slot Frederiksborg en mørk nattetime og dernæst en vintertime, hvor folk sidder lunt inden døre og fortæller gamle sagn ...

Så begynder selve sagnet, som foregår på "Danmarks Christians" tid, altså under kong Christian 4. Hovedpersonen er en smed i Hillerød, meget dygtig, men berygtet for sin ugudelighed. Da den lokale skrædder engang ved juletid prøvede at omvende smeden, gav denne skrædderen et lag bank.

En dag sendte kongen imidlertid bud efter smeden. Kongen ville stille ham den opgave at fremstille en jernport i løbet af kort tid. Smeden lovede beæret, at han kunne udføre arbejdet på én måned. Det godtog kongen, idet han tilføjede, at smeden ellers ville være "om en hals". Med andre ord ville det koste smeden livet, hvis han ikke nåede at blive færdig til tiden.

Nu gik smeden og alle hans svende i gang, men skønt de sled ved nat og dag, kom der intet ud af det. Arbejdet var forhekset. I desperation stjal smeden en hesteko fra naboens hest og slog hesteskoen imod sin dør og udtalte forskellige magiske formularer, men det hjalp ikke. Om aftenen den sidste dag gik smeden i sin fortvivlelse til slottet: "Dumpst Midnatstimen lød fra Slottets høie Taarn ..."

I det samme hørte smeden en sælsom buldren og mærkede en hånd på sin skulder. Da han vendte

AF

ASGER BERG

F a n d e n s P o r t.

Et Sagn fra Hillerød,

i

to Sange.

(Skrevet i Efteraaret 1832.)

sig om, stod han ansigt til ansigt med en fæl troldegnende mand. Manden talte dog beroligende til smeden, der så betroede ham alt om sit løfte til kongen og om porten, der skulle stå færdig. Den mystiske mand, som jo var Fanden selv, lovede nu at færdiggøre porten inden daggry, men på én betingelse: at porten øverst skulle forsynes med hans portræt. Det havde smeden ikke noget imod, for han tænkte, at folk bare ville tro, at det var et selvportræt af smedens mestersvend. Han gik derfor med på kontrakten med Fanden.

Resten af natten hørte smeden hjemme fra sit hus en sælsom buldrende støj ovre fra slottet. Det susede som fra en blæsebælg, og han så røde flammer for sig som fra helvedes svælg. Om morgenen skyndte han sig til den nysmedede slotsport, der stod fin og kunstfærdig. Men så fik han øje på portens topfigur: "Der sad et hæsligt Fjæs, med lange Horn i Panden!"

Rædselsslagen styrtede smeden af sted, så han var lige ved at falde i Slotssøen. Men på vej hjem faldt han besvimet om i en vandpyt på gaden. Her blev han fundet af sin nabo, byens barber, der fik vakt ham til live. Men da smeden sparkede ud efter ham og brølede, at han skulle gå væk med sit ækle fjæs med horn i panden, indså barberen, at smeden led af et anfald af febevildelse. Som barber havde han altid en dåse med mikstur på

sig, og da han hældte det i smeden, fik denne det bedre, så han kunne rejse sig op og fortælle barberen om nattens begivenheder.

Barberen lyttede ivrigt, for det var en historie, han kunne underholde sine kunder med, og han gav til afsked smeden en dram med et peberkorn i. Da smeden var gået hjem, gik barberen selv hen for at se trolldomsporten med Fandens hoved på. Snart gik det som en løbeild igennem Hillerød, at smeden var en trolldmand, og man bebrejdede næsten barberen, at han havde kureret ham med sin mikstur.

En stor skare borgere gik nu med borgmesteren i spidsen og med røgelse og salmesang til smedens hus. Kongen selv blev hidkaldt af balladen, og da han spurgte, hvad der var på færde, råbte alle i munden på hinanden om "Fandens Port" og smeden, der kunne udøve trolldom. Kongen tyssede på dem og bad borgmesteren forklare sagen. Denne var dog kun i stand til at kalde smeden for "en stud", så kongen bad i stedet smeden komme frem og give sin egen forklaring. Med dyb stemme fremsagde smeden nu nogle vers, der betød, at porten var mesterens eget værk, ikke Fandens.

Barberen tog imidlertid til genmæle og fortalte kongen, hvad smeden selv havde betroet ham samme morgen, og han tilføjede, at enhver jo kunne se Fandens portræt på porten. Men smeden ville

ikke finde sig i denne "sæbekosts" væverier. Han påstod, at han aldrig havde haft med Fanden at gøre. Vel havde han haft travlt, men han havde nået det. På et tidspunkt havde han i øvrigt truet barberen med at sætte hans portræt øverst på porten, og det måtte være derfor, at barberen var fornærmet, og det var også derfor, han fandt på løggen om Fanden. Men da hovedet jo bar horn, kunne enhver jo se, at det ikke var barberen!

Nu lo alle ad barberen, og kongen glædede sig over, at overtroen ikke havde så stærke rødder her i byen. Borgmesteren mente stadig, at smeden var "en stud", men kongen fik det sidste ord. Han udtalte, at barberen nok havde drømt det hele, og hvis smeden havde indgået en kontrakt med Fanden, var det ikke en sag for Hillerød by, men kun for ham selv. Da Fanden i øvrigt i så fald havde glemt at bruge lovmæssigt stempelpapir, ville kongen straks frikende smeden. Dermed gik kongen sin vej.

Smeden og barberen var dagens helte, men folk vidste stadig ikke helt, hvad de skulle tro, og Fandens Port beholdt i mange år sit ry.

Det lille skrift slutter sådan:

*"To Hundred' Aar svandt hen:
- men dog blandt En og Anden
Man vist kan finde Folk,
som endnu troe paa Fanden!"*

FORTOLKNING

Sagnet om Fandens Port i Hillerød er inspireret af folkelige beretninger om djævelpagter, måske også tilskyndet af et satyr- eller løvehovede i sandsten på Frederiksborg Slot.

Første del beskriver jo, hvordan smeden i sin iver for at færdiggøre slotsporten forskriver sig til Fanden, som forlanger, at få sit portræt sat øverst på porten. Men i anden del ændrer historien sig, for da barberen finder smeden liggende på gaden, betragter han smedens beretning som udtryk for feberfantasi. Alligevel kolporterer barberen historien, og snart løber den hele byen rundt. Porten var godt nok forsynet med et billede af et væsen med horn, men var smedens historie om Fanden mon ikke løgn?

Borgmesteren betragter bare smeden som en dum stud, men det er kongen, der sætter sagen på plads.

Da smeden har trukket sin historie tilbage, og da barberen er blevet til grin, fordi han troede på den, glæder kongen sig over, at overtroen ikke stikker så dybt hos Hillerøds borgere. Kongens bemærkning om, at en eventuel kontrakt med Fanden i hvert fald ikke var lovmæssigt udført, er udtryk for hans humoristiske afstandtagen til beretningen. Porten er kongens port, ingen andres. Fanden er manet i jorden, i hvert fald for de fleste.

GREVINDE DANNER OG HILLERØD

Grevinde Danner er en af danmarkshistoriens mest markante kvinder. Det er historien om social opstigning fra samfundets bund til tronen, om den fattige balletdanserinde, der blev gift med landets konge, Frederik 7.

For Hillerød, hvor hun boede i årene 1848-1859, fik hun også en vis betydning.

Christine Louise Rasmussen blev født for 200 år siden, den 21. april 1815. Moderen var en ugift tjenestepige, faderen en velhavende, gift grosserer, som i forvejen havde flere børn.

I 1826 blev hun optaget på Det Kongelige Teaters Balletskole og fik fast ansættelse ved balletten i 1835.

Hun forelskede sig i Carl Berling, indehaver af Det Berlingske Trykkeri, og de indledte et forhold. Ægteskab var dog udelukket pga. hans sociale status og hans families modstand, men i 1841 fødte hun under et "diskret ophold" i Sydsjælland hans barn, som blev bortadopteret.¹

I 1842 tog hun sin afsked som danserinde og rejste til Paris for at uddanne sig til modehandlerske, og med hjælp fra Carl Berling åbnede hun i 1844 en modeforretning på Vimmelskaftet i København.

MÉNAGE À TROIS

Louise Rasmussen mængede sig med det københavnske borgerskab og aristokrati, men hendes omgang med det borgerlige København var dømt til at mislykkes, dels på grund af hendes ringe herkomst, dels også fordi hun fik et barn uden for ægteskab.

Det var dog i de kredse, hun mødte kronprinsen, senere Frederik 7. Han forelskede sig i Louise, og på et tidspunkt blev hun hans elskerinde. At hun fortsatte forholdet til Carl Berling fik ingen indflydelse på venskabet mellem kronprinsen og Berling, men vakte vild forargelse.

Den 20. januar 1848 døde kronprinsens far, Christian 8., og allerede dagen efter at Frederik 7. var blevet indsat som konge, flyttede Louise Rasmussen i al hemmelighed ind på Christiansborg og fik titel af baronesse. Desuden blev Rasmussen skiftet ud med Danner.

Frederik 7. satte så stor pris på Carl Berling, at han knyttede ham til hoffet som sin privatsekretær og i slutningen af året udnævnte ham til den vigtige post som generalkasserer for civillisten (apanagen) med titel af etatsråd. I 1849 blev han desuden udnævnt til kammerherre og i 1851 til rejsemarskal.

AF

EVA HOLM-
NIELSEN

TIL HILLERØD

De politiske omvæltninger, der resulterede i grundloven 1849, og modstanden mod Louise gjorde, at Frederik 7. i efteråret flyttede sin residens fra København til Hillerød, på hvis gamle kongeslot den var i kortere eller længere tid frem til 1859. Her kunne parret leve uden den samme nærgående kritik af deres forhold.

Hun elskede landskabet omkring "det guddommelige Frederiksborg", som hun mente havde en helbredende virkning på hendes sind. Hendes værelser lå på I. sal i Prinsessefløjen med udsigt over Slotssøen mod Jægerbakken.

Residensforlæggelsen blev til gavn for Hillerød, og hofhusholdningen fik stor økonomisk betydning for byens handlende.

Tidligere havde Frederiksborg Slot kun været beboet, når de store kongejagter blev afholdt i få uger om efteråret. Hoffet kastede glans over byen, og det bragte liv i garderne i den førhen så stille by, at et kompagni af Livgarden fulgte med. Hver dag kl. 12 var der vagtparade med Gardens Musikkorps, som marcherede gennem Slotsgade til indre slotsgård, hvor der blev musiceret. Og om aftenen gik Tappenstregen, som bestod af 1 fløjtenist, 2 trommeslagere og 2 gardister, gennem byen for at signalere, at soldaterne skulle indfinde sig på deres respektive opholdssteder og gå til ro,² hestgarden på slottet og

fodfolket hos de af byens borgere, hvor de var indlogeret.

BRYLLUPPET

Det varede ikke længe, før Frederik 7. meddelte regeringen, at han havde i sinde at gifte sig med Louise. Man var chokeret og forsøgte at tale ham fra det. Han havde i forvejen to mislykkede, barnløse ægteskaber bag sig, men han truede med at abdicere, hvis ikke han fik sin vilje: "Hende til Kone eller jeg er ikke Konge mere."

Vielsen fandt i sted i Slotskirken den 7. august 1850, kl. 12 for "lukte Døre". Ved orglet sad kirkens organist Andreas Møller.

Dagen før brylluppet ankom den kongelige konfessionarius, biskop J.P. Mynster, til Hillerød. Han var overrasket over kongens beslutning om at ville ægte sin elskerinde, og i sin tale til brudeparret formanede han hende at "hæve sig og ved sit kommende Liv stræbe at bringe det tidligere i Forglemmelse."³

Kongen var iført sin generalsuniform, medens bruden var i en mørkeblå fløjlskjole med gennemsigtige ærmer. Overhofmarskal Levetzau fulgte hende op ad kirkegulvet, og ceremonimester Ahlefeldts og amtmand Knuths hustruer var brudekoner. Hendes forlovere var adjutant P.M. Bülow og kongens livlæge, dr. Lund. Æg-

*Grevinde Dan-
ner fotograferet
af E. Lange
1861. Det
Kongelige Bib-
liotek*

På modsatte side Fredenborg Slot i 1850'erne. Forrest ses medlemmer af Hestgarden. Deres hjelm med høj messingkam med sort børste blev i 1857 afløst af en hjelm med en dusk af hestehår.

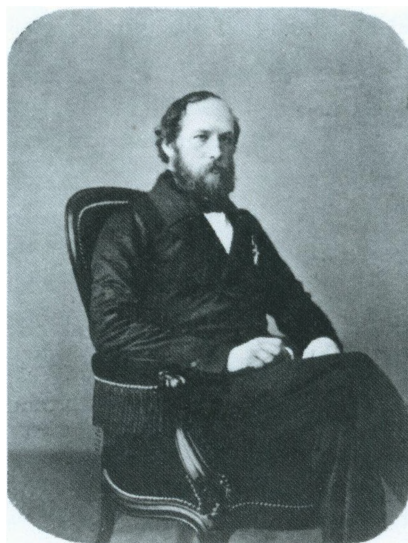
På broen til indre slotsgård ses dobbeltpost af Livgarden til Fods. Midt i Slotsgården til venstre ses ligeledes en officer af Fodgarden. Litografi af A. Kittendorff. Det Kongelige Bibliotek

Carl Berling fotograferet i 1850'erne. Det Kongelige Bibliotek

teskabet var ”til venstre hånd”. Det betød, at hun ikke kunne få status som dronning, og eventuelle børn ikke ville få arveret til tronen. Det var privatpersonen Frederik, hun giftede sig med, ikke kongen.

Kongehusets medlemmer ignorerede vielsen, bortset fra Frederik 7.s farbror, arveprins Ferdinand, som var forlover.

Efter vielsen var der kur på slottet. Her præsenterede kongen Louise Danner for hoffet som sin ægteviede hustru, der i dagens anledning var blevet ophøjet til lensgrevinde. Der blev serveret vin og chokolade i kongens gemakker, og senere var der taffel. Foruden førnævnte deltog kabinetssekretær Bluhme, L.N. Scheele, generaladjutanterne Schiøller, Irminger, Blücher og Fensmark, staldmestrene Roepsdorff og Haxthausen, Berregaard og Rømeling, kammer-

junkerne Smidth og Kjær, professor Andreas Kolberg, der underviste kongen i tegning, samt overauditør Becker.

Brylluppets uofficielle karakter betød i øvrigt, at offentligheden ikke fik noget at vide før bagefter.

FØDSELSDAGENE

Den ny erhvervede titel hjalp ikke på kritikken af grevinde Danner, for ikke nok med at kongen havde giftet sig langt under sin stand, men også grevindens forhold til Berling var en alvorlig belastning.

Grevinde Danners fødselsdag den 21. april var imidlertid en anledning for Frederik 7. til at gøre stads af hende. Da de var blevet gift, fik fødselsdagene et lidt mere officielt præg.

Om morgenen spillede Gardens Musikkorps foran hendes sovegemak, og om formiddagen var der gratulationskur for hoffets kavalerer og funktionærer og alle fra byen, som havde lyst til at lykønske hende. De blev så inviteret til om aftenen.

Bagefter kørte man gerne en tur i det nordsjællandske, til Nakkehoved, Jægerspris og Skodsborg, hvor man indtog middagsmåltidet. Her blev hun hilst af 9 salutskud ved ankomsten og ved afgang.

Om aftenen, kl. 20 var der souper og koncert, hvorefter der blev stillet spilleborde frem til dem,

der havde lyst til et parti whist eller Rambus, som var kongens og grevindens foretrukne kortspil. Senere på aftenen blev der serveret champagne.

Hvad maden angår, var recepten stort set hvert år den samme. De første år blev der til middagen serveret skildpaddesuppe, men som en gestus blev den i 1854 afløst af en "Suppe à la Reine", "Dronningesuppe".

Derefter fulgte østers - en yndet spise ved hoffet - kogt eller røget laks med garniture, kylling og enten fasan, sneppe eller agerhøne, efterfulgt af lamme-, kalve- eller

oksesteg. Til efterret var der kage, is med biskuits og marengs eller som i 1853 "sneboller" med ribsgele. Man afsluttede altid med "dessert" og kaffe med fløde. Med dessert menes antagelig chokoladekonfekt.⁴

Til souperen steg antallet af gæster gennem årene fra ca. 30 til langt over 100. Traktementet her var altid te med fløde og dertil garneret smørrebrød og kolde anretninger.

En koncert, gerne med sangere eller skuespillere, der også havde en god sangstemme, hørte med fødselsdagsprogrammet.

I 1854 opførte Frederiksborg Sangforenings kor under ledelse af hoforganist Ditlev Stensler fra Fredensborg en kantate for solo og kor, der var skrevet i dagens anledning.

Blandt korets medlemmer var hoffouer Olivarius, kantor Erslev, rektor Flemmer, overlærer Ostermann, læge Ewertsen, boghandler Jensen, gæstgiver Fleischer, bagermester Hillebrandt, snedkermester Chr. Neergaard, glarmester Rump jun., slagtermester Lindberg, købmand Sølling og gæstgiver Abel.

ENDELIG ANERKENDT

Grevinde Danners 41-års fødselsdag i 1856 blev hendes mest glansfuldt fejrede. Efter årelange bestræbelser fra Frederik 7.s side lykkedes det endelig at få hende optaget i Hof- og Statskalenderen. Dermed var hun formelt og officielt blevet anerkendt som kongens hustru.

Allerede kl. 6.30 stillede Gardens Musikkorps i galla i hendes arbejdsværelse og spillede, og kl. 7 blev der affyret 9 salutskud fra Dronningeøen.

Op ad formiddagen kom slottets funktionærer og kavalerer for at gratulere, og derefter var der almindelig gratulationskur, hvor en del af byens embedsmænd mødte op med familie, som alle blev inviteret til fest om aftenen.

Ved taflet udbragte kongen -

som altid - sin "høitelskede Gemalindes Skaal", som blev efterfulgt af fanfare og Emil Hornemanns "Bøn for Danmark". Så fulgte 9 salutskud fra Dronningeøen, og ved deres fællesskål salutedes med 27 kanonskud.

Om aftenen var der koncert for 120 indbudte. Her medvirkede hendes sanglærer, kgl. kammersangerinde Leocadie Fossum, sangeren Peter Schram samt kammermusikerne C.J. Hansen, Christian Kellermann og Severin Løvenskjold. I pausen mellem koncertens to afdelinger var der stående souper.

Aftenen sluttede med et fantastisk fyrværkeri, hvor kulminationen var grevindens monogram med grevekronen, omgivet af stråleild, blomsterfontæner, raketbuketter og stjerner. Fyrværkeriet sluttede med et batteri af raketter, som blev efterfulgt af 3 kanonskud, hvorefter retræten blev spillet for fuld musik. Dagen sluttede, som den var begyndt, med 9 salutskud fra Dronningeøen.

SELSKABSLIV

Hillerøds borgere var glade for kongen og hans "dronning".

Når Frederik 7. og grevinde Danner havde været bortrejst og vendte tilbage til slottet, blev de modtaget i slotsgården af både borgerrepræsentationen og byens embedsmænd.

Frederik 7. og grevinde Danner fotograferet af M. Unna, København. U.å. Det Kongelige Bibliotek

Mindeblad med
scener fra grev-
inde Danners
liv med Frederik 7.,
udgivet umid-
delbart efter
hendes død.
Vielsen, hvor en
ukendt kunstner
har forsøgt at
genskabe situa-
tionen. Slottene
Skodsborg og
Jægerspris, som
kongen købte til
hende i 1850 og
1852. Sejltur
på Øresund
og haven på
Jægerspris. Ved
Frederik 7.s
dødsleje og ved
hans kiste i Ros-
kilde Domkirke.
Afsløringen af
Frederik 7.s
rytterstatue på
Christiansborgs
Slotsplads
den 6. oktober
1873. Grevinde
Danner fik kun
allernådigst lov
til at overvære
afsløringen fra
et vindue i
stueetagen.
Det Kongelige
Bibliotek

Det var fortrinsvis byens embeds-
borgerskab med fruere, der deltog i
hoffets selskabsliv, amtmand Knuth,
amtsforvalter Bentzen, byfoged Ar-
boe, distriktslæge Arntz, hvis søster
blev selskabsdame for grevinden,
læge Ewertsen, slotsforvalter Gyl-
lich, sognepræst Galskjøt, hospi-
talsforstander Petersen, og brand-
direktør Schow. Grevinde Danner
nød at omgås begavede mennesker
og føre åndrige samtaler, og hun
ville gerne højne kongens interes-
ser, så derfor blev også rektor Flem-
mer og lærerne ved Frederiksborg
lærde Skole inviteret. Det var også
hendes idé at invitere handelsbor-
gerskabet, også med fruere. Men
efter nogen tid opgav hun det, fordi
hun syntes, at de drak for meget og
blev for livlige.

Julefesterne med juletræ, dans
og gaver var dog årets højdepunkt,
ikke mindst for børnene, og her
deltog en stadig større kreds af
Hillerøds borgere.

Mens omgangskredsen voksede,
kunne grevinde Danner glæde sig
over at have et par virkelig nære
venner, som hun satte stor pris på.
Den ene var Frederikke Ferslew,
som var gift med landinspektør
Jens Ferslew fra Christians Mølle,
den anden rektor Flemmers hustru,
Inger Margrethe Flemmer.

Når hun var sammen med dem,
føjte hun sig godt tilpas og kunne
være sig selv. De forstod hende
bedre end de mennesker, hun ellers
omgav sig med.

VELGØRENHED

Hvert år modtog grevinde Danner
mange hyldestdigte og sange til sin
fødselsdag, som priste hendes gode
indflydelse på kongen og hendes
velgørenhed.

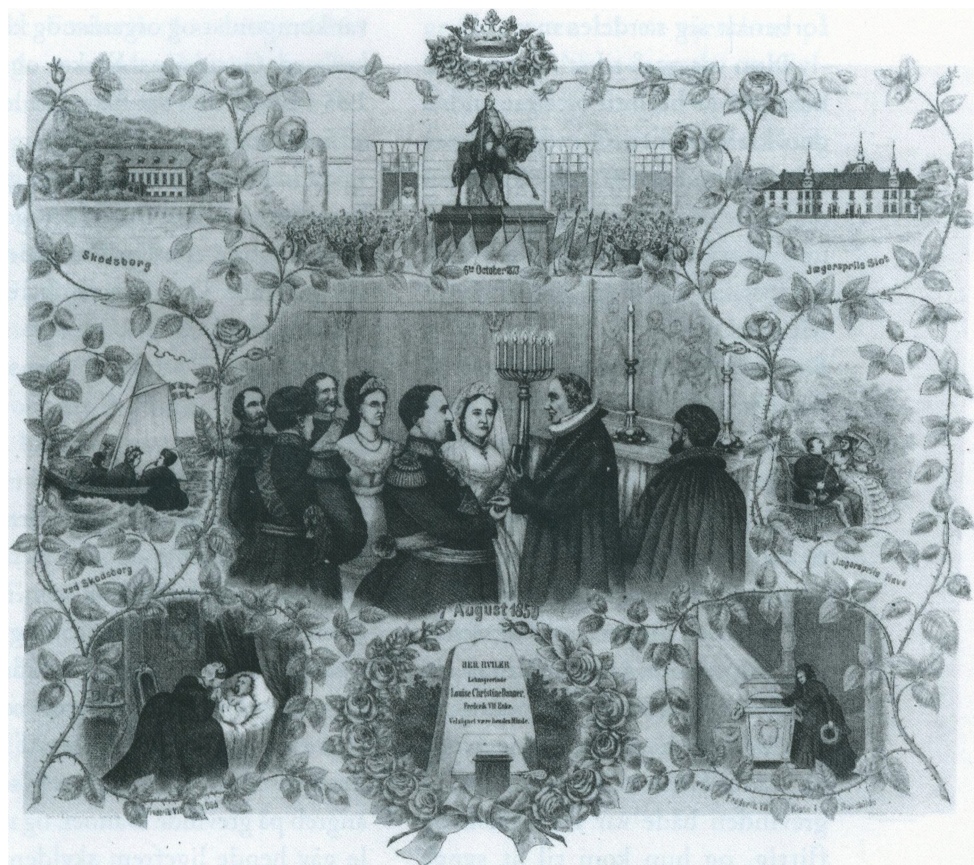
Hendes gavmildhed og velgø-
renhed viste sig på flere måder. På
sin fødselsdag gav hun f.eks. 500
rigsdaler som gratiale til fordeling
blandt hoffets personale.

Omsorgen for ringere stillede
samfundsklasser lå hende meget
på sinde, og sammen med kongen
støttede hun bl.a. asylet, som havde
til huse i det gamle tinghus i Møl-
lestræde.

Asylet var en slags forskole for
børn af arbejdende forældre. De var
i alderen 2-6 år og blev beskæftiget
efter alder og evner med læsning,
skrivning, regning, historiefortæl-
ling og sang. Desuden lærte de at
strikke.

Når pigerne blev for gamle til at
være i asylet, kunne de fortsætte i
Håndgerningsskolen, hvor de lærte
at sy, reparere tøj og strikke strøm-
per, som blev solgt på den årlige
basar. Det tjente de lidt ved, og
pengene blev sat til side og udbetalt
ved deres konfirmation.

I en årrække blev der spillet
dilettant hos gæstgiver Fleischer
(Hotel København) for at samle
penge ind til driften. Og her op-
trådte flere af byens kendte borgere.
Sammen med Frederik 7. kastede
hun glans over arrangementet, og for
at gøre det endnu festligere, stil-

lede kongen Gardens Musikkorps til rådighed, Men de støttede også foretagendet økonomisk.⁵

KIRKESANGEN

Som sagt havde også kirkesangen hendes bevågenhed, og da man ville etablere et professionelt kor i Slotskirken, bidrog hun og Frederik 7. med en sum penge.

Dengang krævede loven, at eleverne på de offentlige skoler skulle

synges ved gudstjenesterne. Men da det altid havde været svært at få dem til at møde op, så ansatte man nu 12-15 børn, som blev udvalgt af menighedernes skoler. Det viste sig at være en god ide. Børnene fik undervisning af kirkens kantor, Hans Erslev, og tjente ca. 4 rdl. om året for at synges i kirken.

I sin dagbog skriver grevinde Danner 1. påskedag 1853: "Det glæder mig ret, at jeg har kunnet forandre og fremme Sangen, jeg var ret tilfreds idag; Cantaten blev

ret godt udført og Børnene havde forberedt sig særdeles meget.”⁶

Hun var også til stede sammen med provst Holten og flere andre, da ”kirkebørnene” indstuede nye salmer den 22. juli 1856.

MUSIKKEN

Den musikalske dannelse, grevinde Danner havde fået på Det kongelige Teater, kom til at præge hendes liv.

Der blev ofte arrangeret kammerkoncerter på slottet, hvor kendte kunstnere blev indforskrivet for at underholde parrets gæster.

Grevinde Danner nød også selv at musicere. Hun fik uddannet sin stemme hos den danske operascenes førende dramatiske sangerinde Leocadie Fossum, som udtalte, at grevinden både var musikalsk og flittig, og hun kom til at syne rigtig pænt.

Det morede kongen, når hun sang for ham, og det hændte, at de sang duetter. Efter sigende havde Frederik 7. en køn tenorstemme. Det hændte også, at hun optrådte for et lille, udvalgt publikum. Det skete fx i påsken 1853, hvor hun sang sammen med Friedrich Young, en bror til kunstneren Eduard Young, der boede på slottet, medens han portrætterede kongen og grevinden.

Til at akkompagnere sig havde grevinde Danner Christian Julius Hansen, som også hjalp hende med

indstuderingen af nye sange. Han var komponist og organist og klokker ved Garnisons Kirke, og fra 1853 til sin død var han også leder af Studentersangforeningen.

Han blev udnævnt til kongelig kammermusiker i 1852 og var efter sigende et af mellemliddene for grevinde Danners omfattende godgørenhed.

AFSLUTNINGEN

Det var en katastrofe, da Frederiksborg Slot brændte den 17. december 1859. Hillerøds tid som residensby var definitivt forbi, og det ændrede fuldstændig levevilkårene for mange af byens indbyggere.

I visse kredse blev tabet af Frederiksborg vendt til et voldsomt angreb på grevinde Danner, og nogle gav hende ligefrem skylden for branden. Parret trak sig tilbage fra offentligheden og opholdt sig en tid på Jægerspris Slot, men flyttede i 1861 ind på Fredensborg Slot.

En sidste gang der var forbindelse mellem Hillerød og parret var, da grevinde Danner og Frederik 7. i 1861 genoptog traditionen fra Hillerød og gav en stor julefest for Fredensborg og omegn. Her var også frederiksborgenserne inviteret med, og det blev et bevægende og mindeværdigt gensyn med hoffets herrer og damer, men pinligt var det, at apoteker Wengel i sin beruelse lavede skandale.⁷

EPILOG

Efter Frederik 7.s død i 1863 levede grevinde Danner en tilbagetrukket tilværelse. Arven efter kongen brugte hun i samfundsnyttigt øjemed, til gavn for fattige kvinder og børn - ikke under eget, men under Frederik 7.s navn.

På Jægerspris oprettede hun børnehjemmet "Kong Frederik den Syvendes Stiftelse for hjælpeløse og forladte Pigebørn især af Almuen", hvor fattige og dårligt stillede piger kunne bo og få undervisning. Formålet var at uddanne disse piger til at blive gode tjenestepiger.

Grevinde Danner glemte aldrig, hvor hun kom fra, og testamenterede sin formue til et hjem i København for fattige kvinder fra arbejderklassen, hvor de kunne få

gratis husly. Hun nedlagde i 1873 grundstenen til en ejendom på hjørnet af Nansensgade og Gyl-denløvesgade, som året efter stod færdigbygget. Det fik navnet Kong Frederik den Syvendes Stiftelse for fattige Fruentimmer af Arbejderklassen. I dag er det kendt som Dannerhuset og er krisecenter for kvinder.

Grevinde Danner døde den 6. marts 1874 under en rejse til Italien og ligger begravet i haven på Jægerspris. I Hillerød er der to stednavne, der vidner om grevinde Danners tilknytning til Hillerød, Louiseøen i Badstueødammen, som Frederik 7. navngav, medens han residerede på Frederiksborg, og den beskedne Danners Plads ved Slotsarkaderne, som blev indviet i 1992.

¹ Drengen fik navnene Frederik Carl Christian Louis Berling, men senere ændrede hun hans efternavn til Jacobsen efter plejemoderen for at sløre forbindelsen til Berling. Selv om han blev bortadopteret, fulgte hun ham gennem livet og mødtes med ham, da han blev voksen. Han flyttede til England ca. 1860 og købte senere en landejendom. Han omkom ved en trafikulykke den 7. juli 1908.

² Tappenstreg betyder ordret "slag på tøndens tap" som signal til at udskænkning stoppes. - Eva Holm-Nielsen, *FRA DEN GAMLE GÆSTGIVERGÅRD. Theodor Petersens barndomsindringer fra 1850'ernes Hillerød*, Hillerød 1998, s. 48f. og Victor Lange, *GAMLE MINDER. Erindringer fra Barndomsaarene i Frederiksborg fra 1852-1866*, Hillerød 1919, s. 28.

³ Eva Holm-Nielsen, "Kongelige formølinger på Frederiksborg", *LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE 1995-4*, s. 4ff.

⁴ Birgit Christensen og Eva Holm-Nielsen, "'En mild, en ædel Høitidsdag'. Om grevinde Danners fødselsdage på Frederiksborg'", *LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE 1993-2*, s. 5ff.

⁵ Eva Holm-Nielsen, "Fra asyl til moderne børnehave", *LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE 1996-3*, s. 7.

⁶ H.D. Schepele, "Frederik den Syvende på Frederiksborg", *OMKRING FREDERIKSBORG SLOTS BRAND 17. DECEMBER 1859*, Hillerød 1964, s. 34.

⁷ Eva Holm-Nielsen, "Kongelig julefest 1861", *HILLERØD LOKALHISTORISKE FORENING 2014-3*, s. 18f..

BOGNYT

AF
ASGER BERG

FOLK OG MINDER FRA NORDSJÆLLAND, 69. årgang, 2014, red. Lars Bjørn Madsen. Nordisk Forlag, 52 sider, 130 kr.

Årets udgave af det hæderkronede skrift med de mange smukke illustrationer fører os godt rundt i Nordsjællands geografi og historie. Af størst lokal interesse, hvis vi holder os til Hillerød, er Peter Schmaltz-Jørgensens artikel om slotsgartner Rothes huslærer, Christian Jørgensen. Godt nok var Rothe slotsgartner i Fredensborg, men Christian Jørgensen (1818-1886) var søn af urmager Jørgensen i Helsingørsgade i Hillerød og fik et interessant liv, som artiklens forfatter har boret godt og grundigt i.

Lennart Weber, POSTKORT FRA HILLERØD, 2014. Webers forlag, 215 sider, 249,95 kr.

Som postkortsamler igennem mange år har Weber opbygget en stor samling af kort fra lokalområdet. Bogen, der indledes med et afsnit om postkortets historie, gengiver omkring 550 postkort fra Hillerød og omegn, de fleste af dem stammende fra forfatterens egen samling. Billederne er ordnet

alfabetisk efter motiv, så man fx kan slå op og finde gamle billeder fra Teglgårdslund eller Tirsdags-skoven, og det er en rigtig god idé at tage udgangspunkt i det topografiske. Ved hvert postkort er der, hvis det har været muligt, angivet udgiveren og en datering ud fra kortets anvendelse. Der er også tilføjet lokalhistoriske oplysninger om motiverne, især byggende på den gængse litteratur.

MIT LIV I SKOV OG POLITIK. Fhv. borgmester Jens S. Jensens erindringer, 2014, red. Lennart Weber. Webers forlag, 173 sider, 249,95 kr.

Det er ikke så tit, at der udkommer lokalhistorisk litteratur, som rækker helt op til vores egen tid og har fokus på byens nyere historie. Som erindringsbog er bogen selvfølgelig centreret om hovedpersonen, Jens Severin Jensen, født 1928, og hans liv, der startede på egnen ved Horsens. Men fra side 79 ankommer Jens S. til Hillerød, eller helt præcist Brødskov. Fra hans politisk aktive år fra 1962-2002 - og ikke mindst borgmesterårene fra 1986-93 og 1998-2000 - er der beretninger og billeder, der fortæller om

alt det, der skete i Hillerød i de år. Der kan være vurderinger, som en ikke-socialdemokrat vil være uenig i, men bogen giver med rette Jens S. Jensen en flot placering som en særdeles kompetent lokalpolitiker og en vigtig bidrager til kommunens udvikling.

Tue Tortzen, 25 RØDE ÅR I HILLERØD BYRÅD. BLANDT ÆSLER OG GODTFOLK, 2015, 36 sider.

Endnu en biografisk bog. Efter nogle sider om sin vej ind i fagligt arbejde og politik fortæller Tue T. veloplagt om episoder, kampe og sejre fra sine 25 år i byrådet. Det meste er herligt nok hængt op på de sange, som Tue T. gerne skriver, når indignationen eller begejstringen inspirerer ham. Kampgejsten har han i behold, men også et glimt i øjet, ligesom i hans bog fra 2007, EN RÆKKE FORTÆLLINGER FRA HILLERØD OG OMEGN ... SOM IKKE ER BLEVET RINGERE MED ÅRENE. Begge slutter med hans hyldestsang til Hillerød på John Denvers melodi "Country Roads".

Anders Bohn, GÅRDUDSTYKNINGER TIL BOLIGER I BRØDESKOVOMRÅDET FRA 1958, 2015, 70 sider i A4-format, illustreret, 150 kr. Købes gennem Brødeskov Lokalhistoriske Forening.

Efter 1958 blev mange af Brødeskovområdets ca. 45 gårde helt eller delvis udstykkede til boliger, en spændende historie, der også er typisk for det danske samfunds udvikling i det hele taget. Denne udvikling, som Anders Bohn har beskæftiget sig grundigt med, har her fået en detaljeret og grundig behandling, der også omfatter sider af de enkelte gårdes forhistorie. Bogen, der er rigt illustreret, er en fremtidig lokalhistorisk grundbog af interesse for alle, der bor i og ved Nørre Herlev og Ny Hammersholt.

Anders Bohn, FORENINGER OG FORENINGSLIV I BRØDESKOVOMRÅDET I 1900-TALLET, 2014, 42 sider, 40 kr. og Anders Bohn, ØGENAVNE I BRØDESKOVOMRÅDET, 2015, 30 sider, 30 kr. Hæfterne kan købes gennem foreningen.

Brødeskovområdet er stærkt repræsenteret i denne sæsons lokalhistoriske skrifter. Brødeskov Lokalhistoriske Forening har fået den gode idé at indlede en serie med rapporter fra lokalområdet, og den flittige Anders Bohn har lagt stærkt ud med de to saglige og veldokumenterede skrifter. Alle, der interesserer sig for egnen, vil kunne glæde sig - og når det gælder øgenavnene mere sig - over rapporterne. Det bliver spændende, om der kommer flere rapporter fra BLF.

PARFORCEJAGTSKOVENE I NORDSJÆLLAND

Foredrag

ved museumsdirektør Jette Baagøe, Hørsholm

I juli 2015 blev tre af Nordsjællands skove optaget på
UNESCOs liste over verdensarv.

Foredraget fortæller om processen og om det design, der gør
landskabet enestående

Tirsdag den 15. september 2015, kl. 19.00

Kedelhuset, Fredensvej 12 C, Hillerød

Gratis for medlemmer. 40 kr. for andre

FRA JETPILOT TIL SKIPPER PÅ SLOTSSØEN

Finn Sylvest Jensen fortæller om sin barndom, sit liv karriere i flybranchen og sine oplevelser som skipper på slotssøfærgen "Frederiksborg"

Onsdag den 21. oktober 2015, kl. 19.00

Kedelhuset, Fredensvej 12 C, Hillerød

Gratis for medlemmer. 40 kr. for andre

HUSK AT BETALE KONTINGENT!